

מסורת הש"ס

(א) ברכות לה: יומא ער, (ב) יומא שס בריכות י: מיר, (ג) סנהדרין ע: [נכירות מה:]; (א) [נציומא ונמיר ובסנהדרין ובכירות ליתא מלת ועבד וכן בכריתות ושס איתא למקדש לוקא ועי' מוס' שס ד"ה ונכנס], (ד) [פ"ג הי"ג], (ה) [בפרק שילקי: (ב) רש"י ד"ה ודלמא שבר: (א) ד"ה דה"ל למיר: (א) [דקדוש מט:]; כ"ג];

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"א דטלוו שילקי: (ב) רש"י ד"ה ודלמא שבר: (א) ד"ה דה"ל למיר:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה גמר ובי' והתניא דם שקדש. ע"י חולין דף קכ ע"א ומנחת דף קכ ג"א דהקפא דס ואלכו חייב. וע"ג. אה"כ ראונו דבירושלמי פריך עלה כן והתניא הקפא את הדס ואכלו חס יט טו חות חייב (מה עבד ליה ר' יונה הייט כהה"ל ברייתא שהיה דאזני לא אוכל ולא משקה) אזני אוכל לטמא טומאת אוכלין איט משקה לטמא ט"מ (וה"כ איט רחיה דשמיא בכלל אכילה) חזר מזה הרחיה בדגמאט יט לאומין בקדש וע"ג: ד"ה בגין ובי' אפי' שתיה תרי דיבני. לא ידעמי דלמ' דשמה צ' וימני אף בשמה חד וימנא לחייב צ' דהא עבר משום שני שצוות וי"ע. גס לשטימייזון דף כד ע"א ד"ה אלא דדוקא בנפרש תאנים וענבים אצל בלא אוכל קסם אין תאנים בכלל כיון דלאוירס לו מבכר מקרו אוכלין שאין ראוים ומנו דאין נצילות בכלל אלא בנמרש. אס כן ליתא לקוייטס דהכא דנטי דשמיא בכלל אכילה מ"מ כיון דכבר נאסר בשמיא מכם שצטמו הרגשונה מקרי אין ראיון. ובסנהרס לקוייטס דקוייטס לשטת רש"י ובענין ד"ה דלמא ובי' וכן משמע קצת לכאון. דף כו ע"ב. ועי' בתוס' שס ד"ה גמר:

רבינו חננאל

והא תירוש חמרא הוא וקרי ליה אכילה. מיכן ששתיה בכלל אכילה. ודחינן ודלמא זו האכילה אכילה ע"י אניגרון כלומר בתבשיל כגון ציקי קרייה. אניגרון מ"א דסיילקא. אכסיגרון מ"א דכולונו סילקי. ואחינן מתבשל עמון. ואחינן למיפשטה מהא דכתיב ונתתה הכסף בנפשך בכל אשר תאווה נפשך וגו' ואימא דבילה קעילית. דתניא אכל דבילה קעילית ושתה רבש ונכנס למקדש ועבד חייב. אלא אימא שבר שבר מנוזיר דכתיב ביה מיין ושכר יזיר חומין יין וחומין שכר לא ישתה. אביי מספא דקתינ שבועה

ודלמא על ידי אניגרון. שהוא מין מאכל כדתניא בתוספתא **דצילה** ‏^א הציאו לפניו אניגרון ואכסיגרון ועליהן פלפלין שחוקים ורגילין לתת לתוכן יין כדתניא בתוספתא **דדמאי** או מרומת יין למוך אניגרון ואכסיגרון: **מ"א דסיילקא**. תבשיל של תרדין: **מ"א דכולנו שנקי**. שלקות של ירק: **מידי דמשכר**.

כלומר דרך שכרות: (ג) **דלמא**. ושכר דקרא ללו איין קאי אלא דצילה קעילית קאמר שהיא משכרת. קעילית על שם מקומה: **אף אנו נמי סנינא**. דשמיא בכלל אכילה: **מתני' נמי דיקא**. דשמיא בכלל אכילה: **ודלמא למיפטר נפשיה מאחרינייתא קאמר**. אמאי קמני חייב על כל אחת ואחת דלמא האי דפריש להו לאו לאפושזי בשצוות קאתי אלא למיפטר נפשיה בשצווה מדברים אחרים דאי אמר לא אוכל קסם היה נאסר בכל האוכלים: **ס"ג**. שלא אוכל חטין ושעורים וכוסמין וכי אמר פת פת לחלק: **ודלמא לנוס**. כלומר אי אמר הכי הוה משמע שלא יהא כוסס חטין כמות שהן אצל הפת היה אוכל: (א) **ס"ל למימר פס חטין ושל שעורין**. דכיון דאמר ושל אפת קאי: ודלמא

אלא אחת א"ל אביי **אלא מאי שתיה בכלל אכילה אימא סיפא שבועה שלא אוכל ושלא אשתה** ואכל ושתה חייב שתים כיון דאמר שלא איתסר ליה בשתיה כי אמר שלא אשתה אמאי חייב אילו אמר שלא אשתה תרי זימני מי מייחייב אמר ליה התם דאמר שלא אשתה והדר אמר שלא אוכל דשתיה בכלל אכילה איתא אכילה בכלל שתיה ליתא אבל אמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה מאי אינו חייב **אלא אחת אי הכי ארתני רישא שבועה שלא אוכל ושלא אשתה אינו חייב** **אלא אחת אי הכי ארתני רישא שבועה שלא אוכל ושלא אשתה אינו חייב** **אלא אחת אי הכי ארתני רישא שבועה שלא אוכל ושלא אשתה אינו חייב** **אלא אחת וכל שכן שלא אוכל להודיה אלא לעולם כדקתני ושאיני הכא כיון דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אשתה גלי אדעתיה דהך אכילה דאמר אכילה גירדתא היא אמר רב אשי מתני' נמי דיקא שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראיון לאכילה ושתה משקין שאין ראיון לשתיה פטור הא ראיון חייב ואמאי הא שבועה שלא אוכל קאמר דלמא דאמר תרתי שבועה שלא אוכל שבועה שלא אשתה: שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין כו': ודלמא למיפטר נפשיה מאחרינייתא קאתי הוה ליה למימר חטין ושעורין וכוסמין ודלמא לכום דהוה ליה למימר פת חטין ושעורין וכוסמין ודלמא פת חטין לאכול שעורין וכוסמין לכום דהוה ליה למימר פת חטין ושל שעורין ושל כוסמין ודלמא**

דה"מ למיכתב צקר ואין יין ושכר ומדכתב ד' פרטי שמא שזס דצר יש דלא הוה סגי צצ' פרטי והכא דריש שכר גופיה דלאיטריך ‏^א דאטי לפרט דלא הוה דצילה קעילית ואס תאמר והיכי הוה צעי הסם למדרש צ"ת דשכר לדצילה קעילית ומה לריך לריבוי תיפוק ליה מכלל ופרט וכלל דהוי פרי מפרי וגידולי קרקע ועוד היכי מ"ל דהיינו דצילה קעילית הא משמע הכא דאי לאו שזר שזר הוה דרשין שזר גופיה לדצילה קעילית וי"ל דהתם איירי בדצילה מעורבת במים ואפ"ה חשיב טפי מתמיד שהחמין והכא בדצילה שאינה מעורבת וא"ת למה לי הכא ג"ש דשכר שזר תיפוק ליה דשמיא בכלל אכילה מדמרבין הסם תמיד משהחמין ואמר רחמנא ואכלתו וי"ל דכיון דמרביו דביתי"ן נפקא מ"ל דאיכל ליה ע"י אניגרון דלא צעין מידי דמשכר אי נמי ואכלת לא קאי אריבויא מדע דלא קאי אקנקן ועור וגזיות וא"ת דלמא מיירי ציין קרוס ולהכי כתב ואכלת ויש לומר דדלמא לא חזי לאכילה אלא שורין אותו במים ושומין: **ב"י איצטריך לאשמועינן אבא ועשה בלאבא בו'**. וא"ת ודלמא היא גופיה אחא לאשמועינן דשמיא לאו בכלל אכילה וי"ל דא"כ ה"ל למיתני שצווה שלא אוכל ושמה פטור אצל השתא ליכא למידק מינה דאין שמה בכלל אכילה דאפי' הוה בכלל אכילה אינו חייב אלא אחת כמו אכל ואלו כהעלם אחד: **בגין דאמר שלא אשתה ושלא אוכל**. וא"ת א"כ מאי איריא אכל ושתה ‏^א אפי' שמה תרי זימני נמי דמינו דחייילא שצווה בתרייתא לאכילה חייילא נמי אשמה דכה"ג אמר לקמן (דף ד:): גצי שצווה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שלא אוכל תאנים וענבים ויש לומר דחד מתרי פירכי נקט אי נמי כיון דאמר שצווה שלא אשתה צרישא גלי אדעתיה דכי אישתבע בתר הכי לאכילה גרידתא אישתבע ולצסוף מסיק אפי' אמר שצווה שלא אוכל תחלה גלי אדעתיה: **אביי** **לא בבבא שתיא לא אמרי'**. וא"ת למנא דלעיל דמרבה דצילה קעילית ויליף לה בכריתות (דף יג: ושס) משכר לרצות שאר משכרין ואמר רחמנא אל תשת אלמא אכילה בכלל שמה וי"ל כיון דלאכילה היא עיקר סברא הוה דאל תשת משום שאר משכרין דמשקים כמביה א"ג שזר לא איירי אלא במשקין המשכרין כמו דבש וחלב ולהכי כתיב אל תשת ודצילה קעילית מרבין מסבגא מידי דהוי אהני: **דלמא לאיפטר נפשיה מאחרינייתא קא מיבויין**. וא"ת הא לא צעי למפטר נפשיה מאחרינייתא דאפי' אמר שצווה שלא אוכל קסם כיון שאין בלבו לאסור עצמו אלא באלו המינים לא מיתסר באחריניי אע"ג דצעלמא' דברים שבלב אינן דברים היינו היכא דבלב קוטר מה שמוציא בפיו אצל היכא דאין קוטר היינן דברים ‏^א וכן משמע קצת לקמן ויש לומר דמ"מ מנחה נעולם דלמיפטר נפשיה מאחריני קבעי:

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

כו.

והא תירוש חמרא הוא. והדלמר הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ציין צפרק בתרא דיומא (דף עו: ושס) פריך לה ומשני צנדרים הלך אחר לשון בני אדם: **גמ' שבר שבר מנוזיר**. וא"ת לר' יהודה דמחייב באלל דצילה קעילית ונכנס למקדש ולא גמר שזר שזר מנוזיר מנ"ל דשמיא בכלל אכילה וי"ל דנפקא ליה מסבגא דקאמר לעיל אי נמי גצי מקדש דוקא לא גמר שזר שזר לפי שהכתיב תלה צטירוף הדעת כדכתיב (ויקרא י') להצדיל ולהורות ולפיכך סברא הוה קצת לרצות שאר משכרים אצל לענין מעשר יליף שפיר מנוזיר וכן משמע קצת דלאיצא דתנא דמחייב באלל דצילה קעילית דהיינו רבי יהודה מסיק דגמר שזר שזר מנוזיר והשתא נמי לא תיקשה אדגמר שזר שזר מנוזיר לילף ממקדש דהתם שאני דסברא הוה כדפרשית אצל אין לפרש לחומרא מקשי' דהא כי ילפינן נמי מנוזיר ע"כ דצילה קעילית נקחת בצסוף מעשר דהא פרי מפרי וגידולי קרקע הוה ועי"ל דר' יהודה יליף דשמיא בכלל אכילה כדיליף צירושלמי' מדכתיב וכל דס לא תאכלו ואי צשקרס ‏^א והתניא (תוספתא פ"ב דטהירות) דס שקרש אינו לא אוכל ולא משקה אלא כמו שהוא והמורה קראה אותו אכילה: **שבר מנוזיר**. וא"ת אמאי לא משני הכא לא מניא אמרת דשבר היינו דצילה קעילית דמיין אגב קנקנו נפקא כדאמר צפ' בכל מערבין (עירובין דף ס: ושס) דאי כתב רחמנא בשזר ה"א דצילה קעילית אין יין אגב קנקנו לא כתב רחמנא יין אגב קנקנו משמע כ"ש דצילה קעילית ואייתר קרא דשזר לתמיד משהחמין וע"ק דהיכי דריש התם מבזבקר אגב עורו ומצנאן אגב גזמיה ומצינן אגב קנקן ומצשכר תמיד משהחמין והא לריכי לפרש כדדרש התם מה הפרט מפורש פרי מפרי כו' וממה נפשך לריך תרי פרטי דאי כתב רחמנא צקר ה"א צעלי חיים אין גדולי קרקע לא ואי כתב ציין ה"א גדולי קרקע אין צעלי חיים לא דהכי מלרכין צפ"ק דקדושין (דף י:.) גצי הענקה וי"ל דהתם מיימור דביתי"ן קדריש

במסרבה

אמינא היכא דתני פת הוא פת ממש. והיכא דלא תני פת אינו אסור אלא לכוס אבל הוא עשוי פת שרי כו'. ואסיקנא

ב א מ"א מ"א ס"א מהלכות ביאת מקדש הלכה כ' סמנ' לאין ס':

תורה אור השלם

1. וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּנֶפֶשׁ בְּכָכָר אֲשֶׁר תֹּאמַר נִפְשְׁךָ בְּכָכָר וּבִצְאָן וּבִיָּין וּבִשְׁכָר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נִפְשְׁךָ וְאִבְלָתָ שֵׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמַּחְתָּ אֹתָהּ וּבִיָּתְךָ: דברים יד כו
2. מִיָּין וְשְׁכָר יִזִּיר חֲמוֹץ יִין וְחֲמוֹץ שְׁכָר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִים לְחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאבְּלוּ: במדבר ו ג

במדבר ו ג

מוסף רש"י

אניגרון. מין מאכל שותפין בו יין ונכמה מקומות שניט בתוספתא אניגרון ואכסיגרון שטמין בו יין ושמן (יומא עו.). מ"א דכולונו שילקי. כל מיני ירק שנק (ברכות לו:) של שאר מיני ירקין (יומא שס.) מירי דמשכר. ואין שכרות דך אכילה (שס.) אבל דבילה קעילית. הגדילה בלאו מקום ומשכרת כיון (בברכות מה:.) קעילית, שס מקום (יומא שס.) חייב. משום שזר אל תשת (שס עו:) חייב מלקות, כר' יהודה מקומין לה צפרק אמונו לו בכריתות (יג:) דקאמר התם על שאר משכרין כאזהרת דלל תשת (בברכות מה:) ונכסן עסקין (סנהדרין עא.).

רבינו חננאל (הבשץ)

באכילה ושתייה כי הדור אמר שלא אשתה מי חיילא שבועה אחריתי עליה. אילו אמר שלא אשתה שלא אשתה ושתה מי חייב תרתי. ופריך רבא מתני' כגון דאמר שלא אשתה (שלא אשתה) והדר אמר לא אוכל דכיון דאקדמיה לשתיה קמי אכילה לא אמרי' אכילה בכלל שתיה היא כו'. ואסיקנא אלא לעולם כדקתני' (א) וסיפא כגון דאמר שבועה שלא אוכל והדר אמר שבועה שלא אשתה דכיון דהדר אמר שלא אשתה גלי דעתיה דהא לא אוכל דנשבע עליה אכילה גירדא היא: א"ר אשי אף אנו נמי שבועה שלא אוכל פת ואכל אוכלין שאינן ראויין כו' ולא עמדו: שבועה שלא אוכל פת חטים פת שעורין פת כוסמין ואכל חייב על כל אחת ואחת. ואקשינן ודלמא האי דפריש פת חטים פת שעורין ופת כוסמין למיפטר נפשיה מפת דוחן ופת שיפון ופת שכולת שועל וכיוצא בו. ודחי' א"כ הוה ליה (לתנא) לומר פת חטים ושעורין וכוסמין פת פת למה לי. ודחי' אי לא תנא בכל אתר ואתר הוה

^[1] נראה דל"ל דקתני סיפא דאמר שבועה שלא אוכל ובי'